

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 13 januari 2004 Nummer 1

Van uw voorzitter door J.W. van Maren

In de vorige aflevering van dit blad vertelde ik u dat onze vereniging de kans tot aankoop had gekregen van het pand waarin het verenigingscentrum is gevestigd. Inmiddels is de formele beslissing tot aankoop genomen. Een van de gevolgen hiervan is dat de contributie voor 2004 NIET verhoogd hoeft te worden. De aankoop leidt onmiddellijk tot besparing omdat de hypotheeklasten plus onderhoudskosten lager zijn dan de huur.

Als u lid bent van de afdeling Computergenealogie dan heeft u al gezien dat het blad Gens Data er sinds het laatste nummer veel mooier uitziet. Ik heb gehoord dat Gens Nostra met ingang van 2004 ook een moderner uiterlijk krijgt.

Verder wil ik u graag wijzen op de website van de NGV. Steeds meer informatie over de inhoud van de verzamelingen van het verenigingscentrum komt beschikbaar. De automatisering is in volle gang en daarvan kunt u nu de eerste resultaten zien.

Al deze veranderingen maken het voor u nog meer de moeite waard om lid te zijn van de NGV. Hebt u nog vragen of problemen met uw hobby? Tijdens onze afdelingsbijeenkomsten is er altijd volop gelegenheid om uw probleem met een ander te bespreken. Onze leden gezamenlijk beschikken over geweldig veel genealogische kennis en ervaring. Aarzel niet die te benutten.

Het dorp Zuilen

Mevrouw Els Elenbaas vervangt op een plezierige manier mevr. Leny Aben-Nederpeld.

Lezing 15 oktober 2003: de voorzitter moest aankondigen dat door ziekte de geplande lezing over migranten uit Duitsland niet door kon gaan. Het slagvaardige bestuur wist gelukkig op zeer korte termijn een goede invalster te strikken. Zonder gemor schikten de aanwezigen zich dus in de luister- en kijkhouding voor het verhaal van Els Elenbaas over Zuilen. En zij werden niet teleurgesteld.

Mevrouw Elenbaas is voor de ingewijden van de NGV geen onbekende. Direct en indirect is zij bij veel activiteiten op genealogisch gebied betrokken, onder andere bij het opzetten van Genlias voor Utrecht. Dat de computer geen geheimen voor haar heeft, komt daarbij uiteraard goed van pas. Het maken van een aangepast programma voor het opslaan van de resultaten van eigen onderzoek bleek voor haar weinig problemen te geven.

Op een directe en bij vlagen humoristische manier vertelde ze ons hoe ze bij het opzetten en uitvoeren van haar onderzoek van de vroegere bevolking van Zuilen te werk was gegaan.

Voor dit bekende maar relatief kleine dorp wilde ze alle verwantschappen (van vóór 1811) vastleggen. Zo ook een compleet overzicht van alle landerijen en betrokken eigenaren van vóór de tijd van het moderne kadaster. De situatie van na 1811 is voor een gevorderde genealoog uiteraard nauwelijks een uitdaging.

De aanleiding voor dit onderzoek was het niet goed kunnen plaatsen van een wat duistere voorvader namelijk Theunis Cornelisz van Bunschoten. De situatie van Zuilen met een gemengde rooms-katholieke en hervormde bevolking, de rol van buitenplaatsen, de idyllische ligging aan de Vecht, de aanwezigheid van het Slot Zuilen, enz. waren allemaal ingrediënten die stimuleerden om aan de slag te gaan.

Om te beginnen moesten er veel bronnen bewerkt worden. Uiteraard de bekende DTB-boeken van de Hervormde kerk. Maar zeker zo interessant bleken de NH-lidmatenboeken, de akten van indemniteit, en de registers van de dijkwachtplicht. Deze bronnen zijn door haar toegankelijk gemaakt voor anderen; soortgelijke publicaties ook voor het rooms-katholieke deel van de bevolking. Andere bronnen zijn nog in bewerking bijvoorbeeld de boeken van het Huis Zuilen en de Kapittelarchieven. Uiteraard voor zover van belang voor het onderwerp.

Boeiend was hoe zij kon laten zien dat het belangrijk is met zo veel mogelijk bronnen te werken. Daar waar je denkt vastgelopen te zijn in de ene, kom je weer op het spoor van een andere bron. Met vasthoudendheid geven de soms 'saaie' en ontoegankelijk lijkende bronnen hun geheimen prijs.

En de trouwboeken van het gerecht, de overzichten van de bestedingen van de gemeente, de aktes van de kerkenraad enz. brengen vlees op het bot van de kale familierelaties. Er komen échte mensen met hun maatschappelijke status, gebreken en misdrijven in beeld. Ook de mensen van geringe afkomst en bezit, die nauwelijks in notarisarchieven zijn te vinden, blijken toch hun sporen te hebben nagelaten.

Zoals de historicus Van Deursen het dorp Graft een eigen plaats in de geschiedschrijving gaf, beschikt mevrouw Elenbaas ook over voldoende materiaal om het oude Zuilen voor Utrecht te laten herleven. Afgeleid van haar onderzoek komen er waarschijnlijk ook conclusies voor de alfabetisering, de mobiliteit, de vreedzame vormen van naast elkaar bestaan van roomsen en hervormden enz. enz. in beeld.

Wij kwamen voor 'Duitsland' maar werden in 'Zuilen' zeker niet teleurgesteld. Overigens houden we de lezing van mevrouw Aben-Nederpeld graag te goed.

De Nederlandse Tabaksteelt door Weicher Zeilmaker
Amersfoort 200 jaar lang centrum van Nederlandse tabaksteelt.

Lezing op donderdag 13 november 2003 door de heer Wiecher Zeilmaker, bestuurslid van de Oudheidkundige vereniging Flehite.

Voor een tot de laatste stoel bezette zaal, vertelde de heer Zeilmaker met veel enthousiasme over de geschiedenis van de tabaksteelt in de omgeving van Amersfoort.

In eerste instantie denk je dan dat het weinig met genealogie te maken heeft. Maar wanneer duidelijk wordt dat honderden kleine boertjes uit de plaatsen Leusden, Woudenberg, Scherpenzeel, maar ook uit Hoevelaken en Nijkerk hun brood verdienden met de teelt van tabak, wordt de interesse voor hun bestaan groter. Gedurende de periode 1615 tot in de 19e eeuw vonden velen in en rondom Amersfoort een bestaan in deze teelt. Dat de tabaksteelt juist hier zo goed kon worden uitgeoefend, was te danken aan het weer in deze omgeving. Tabak heeft redelijk veel regen nodig maar liever geen onweer met hagel en dat was hier het geval. Daarnaast werd het gebruik van tabak steeds populairder. En aangezien de Amersfoortse tabak vanwege de dikke vette bladeren zeer geschikt bleek te zijn voor het maken van de, sinds het begin van de 18e eeuw steeds populairder wordende snuiftabak kwam deze teelt hier tot grote bloei.

Onze voorouders werkten hard op hun keuterboerderijtjes om een karige boterham te verdienen. De tabaksteelt was zeer geschikt om met weinig grond het gezin van jong tot bejaard gedurende bijna het hele jaar aan werk en inkomen te helpen. In februari werd begonnen met het aanleggen van wallen. Men moet dan denken aan de huidige aspergevelden, alleen waren de wallen groter. De tabak had zeer veel mest nodig. Deze werd vanuit heel het land aangevoerd in de vorm van gedroogde potstalmest. In Nijkerk bijvoorbeeld zag men 139 mestschepen per jaar binnenkomen. Deze harde mest werd met de hand verkruid en met aarde vermengd. In maart werden de zaden achter de warme kachel in de zeer vruchtbare duivenmest tot kiemen gebracht en in mei in de wallen uitgeplant. In juli begon men met het oogsten van de rijpe bladeren. Dit duurde tot half november. Per hectare kon men 2000 pond tabak oogsten. De tabak werd te drogen gehangen in tabaksschuren die, om veel wind te kunnen vangen, soms wel een hoogte van tien meter hadden. Het landschap moet er in die tijd erg gesloten hebben uitgezien omdat de tabaksvelden moesten worden beschermd tegen de zeewind. Daartoe plantte men heggen van wel vier meter hoog, maar ook wilgen en veel stokbonen. Dank zij deze bonen hadden de boeren ook nog een neveninkomen. Men schat het areaal rondom Amersfoort op vier- tot vijfduizend hectare. De waarde van de export van tabak uit de Nederlanden was tien keer zo groot als die van kaas. Toen echter door de opkomst van de sigaar in de 19e eeuw de snuiftabak minder populair werd, was het gedaan met de tabaksteelt. Rondom Amersfoort gingen de boeren over op de teelt van aardappelen.

We hebben ademloos geluisterd naar het boeiende betoog van de heer Zeilmaker. Hij kreeg dan ook een welverdiend applaus.

Over de tabaksteelt in onze omgeving is een proefschrift verschenen, waarin ook de rol van de schatrijke tabakshandelaren wordt behandeld. 'De geschiedenis van de Amersfoortse tabak' door J.J. Herks. Uitgegeven door Martinus Nijhof, Den Haag 1967.

Cursus Paleografie 2004

Bij voldoende belangstelling organiseert de Archiefdienst Amersfoort een cursus Paleografie (oud schrift) voor beginners. Deze cursus is interessant voor mensen die bij onderzoek stuiten op archiefstukken die 'niet te lezen' zijn. Vooral teksten die dateren van vóór 1700 zijn zonder enige kennis van oud schrift vaak moeilijk leesbaar.

In acht lessen van anderhalf uur worden teksten behandeld van de vijftiende tot de achttiende eeuw. Daarbij wordt onder andere ingegaan op de interpretatie van in de teksten gebruikte afkortingen, maar ook wordt er in het kort iets verteld over de geschiedenis achter de tekst.

Aan het einde van iedere les wordt een tekst uitgedeeld die de volgende les behandeld zal worden. Die tekst mag u vervolgens thuis voorbereiden. Er zit dus wel enig huiswerk aan vast.

- Tijdstip: woensdagavond van 19.30-21.00 uur.
- Data: elke woensdag vanaf 4 februari tot en met 24 maart, in totaal 8 lessen
- Locatie: studiezaal Archiefdienst Amersfoort, Stadhuisplein 7
- Kosten: € 40, - (inclusief lesmateriaal).

Geïnteresseerden voor de cursus kunnen contact opnemen met Dirk Steenbeek, tel. 033-4695017 of e-mail: archiefdienst@amersfoort.nl

Nieuw Kwartierstatenboek

Op de aankondiging in het vorige periodiek hebben we reeds diverse reacties ontvangen. Zoals eerder vermeld streven we naar minstens 200 nieuwe kwartierstaten die op die middag of avond getoond zullen worden. Op panelen willen wij uw kwartierstaten presenteren en tevens gebundeld ter inzage leggen zodat uitwisselen en navraag aan tafel mogelijk is. Wij vragen u van tevoren uw kwartierstaten, met 15 of 31 kwartieren (4 of 5 generaties), in te leveren voor het reproduceren en tentoonstellen in de zaal.

De heer en mevrouw De Beer hebben een eenvoudige handleiding voor PRO-GEN gemaakt. Als deze stap voor stap opgevolgd wordt, levert het programma alle gegevens die voor zo'n kwartierstaat nodig zijn. U zult begrijpen dat zo'n beschrijving niet voor alle genealogieprogramma's gegeven kan worden. Maar soortgelijke handelingen kunt u ook gebruiken voor andere programma's. Mocht dit moeilijkheden geven dan kunt u ook uw gehele bestand aan de familie De Beer ter inzage geven, met de zekerheid dat alleen kwartierstaten hieruit overgenomen zullen worden waar u mee instemt. Ook kunt u een gedcombestand insturen. Met het oog op de privacy dient u wel rekening te houden met de beperkingen die de Wet Bescherming Persoonsgegevens stelt.

U kunt uw bestanden per e-mail opsturen of op diskette inleveren op de komende bijeenkomsten of per post verzenden naar L.J. de Beer, Mycene 7, 3823 KS Amersfoort, tel 033-4553597, e-mail l.j.de.beer@hccnet.nl

Zo maakt u in PRO-GEN een bestand van uw kwartierstaat ten behoeve van het kwartierstatenproject van de NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken (maak gebruik van de letters tussen de < >).

Hoofdmenu

 (Bestand kiezen)

Overzicht PRO-GEN bestanden

(na bestandskeuze :) RETURN

Hoofdmenu

<K> (Kwartierstaat kiezen)

Totaallijst Personen

(Kies kwartierstaadrager (proband)) RETURN

Instellingen

<S> (soort uitvoer)

Soort uitvoer

<T> (tekstuitvoer & diversen)

<d> (Uitvoerdefinities)

<KW-MAIL> (Kwartierbladen voor Word en Wordperfect) RETURN

<g> (Aantal generaties)

5 RETURN

<a> (Invoer akkoord)

Uitvoermenu

<c> (Schijfuitvoer stuurprogramma)

Overzicht schijfuitvoer drivers

<WP50> (Wordperfect tekstbestand voor WP5 of hoger) RETURN

<s> (Uitvoer naar schijf)

[Druk op een toets...]

Geef de bestandsnaam voor de uitvoer naar schijf:

A:\[geef hier de naam van de kwartierstaat].wp RETURN

Afdrukopties

Nummers afdrukken :<N>

Invoer akkoord RETURN

In drive A: bevindt zich nu uw kwartierstaatbestand.

Dit bestand is op zich niet direct bruikbaar doch voor ons voldoende om er een kwartierstaat van te maken. Voor meer ondersteuning verwijzen wij u naar pagina 118 en volgende in de gebruikersdocumentatie van PRO-GEN.

U kunt een onbeperkt aantal kwartierstaten insturen, echter:

- als u vorig jaar heeft deelgenomen hoeft u nu niet opnieuw dezelfde kwartierstaten in te sturen
- de door u ingezonden kwartierstaten hebben géén overlappingsen
- de beroepsaanduiding hoeft u niet met een hoofdletter te typen, want is Bakker een naam of een beroep?
- de kwartierstaten bestaan uit vier of vijf generaties (dus niet uit 4½ generatie).

Per persoon is de volgende informatie gegeven:

- Naam
- Geboortedatum en -plaats
- Beroep
- Huwelijksdatum en -plaats L.J. de Beer

Mycene 7

3823 KS Amersfoort

tel. 033-4553597

l.j.de.beer@hccnet.nl

Afdelingsnieuws via e-mail

Wilt u op de hoogte blijven van het laatste nieuws of herinnerd worden aan de eerstkomende bijeenkomst van de NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken?

De leden, van wie reeds een e-mailadres bekend is, worden enige dagen voordat een bijeenkomst plaatsvindt, herinnerd aan deze bijeenkomst met datum, tijd en onderwerp.

Daarnaast wordt informatie gegeven, welke niet in onze afdelingsperiodiek vermeld kan worden, omdat deze maar driemaal per jaar uitkomt.

Bij het verzenden van berichten worden de e-mailadressen afgeschermd en zijn dus niet te lezen door andere leden.

Stuur een bericht naar het e-mailadres van de secretaris van de NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken: secretaris@amersfoort.ngv.nl. Als onderwerp graag vermelden: aanmelding nieuwsbrief. Verder graag uw NGV-lidnummer vermelden.

mevr. P.E. Rosbach
secretaris NGV-afdeling
Amersfoort en Omstreken

De Nationale Militie door H. Bousema
Enige opmerkingen.

Bij decreet van 9 juli 1810 werd het toenmalige Koninkrijk Holland bij het Franse Keizerrijk ingelijfd. Eén van de gevolgen was, dat hier de Franse wetgeving van kracht werd met inbegrip van de dienstplicht, de conscriptie. Vóór 1810 was die in ons land onbekend. Het leger was een zogenaamd staand leger, dat wil zeggen 'altijd op de been'. De militie werd zoveel mogelijk samengesteld uit vrijwilligers, die voor een bepaalde tijd in dienst werden genomen. Bij gebrek aan voldoende vrijwilligers werd het benodigde aantal voltallig gemaakt door loting onder de ingeschrevenen. De militie werd gelokaliseerd, d.w.z. elk bataljon werd geformeerd uit ingezetenen van een aantal aan elkaar grenzende gemeenten en zoveel mogelijk tot dezelfde provincie behorend. Wie ingeloot was voor de nationale militie hoefde de dienstplicht niet persoonlijk te vervullen, maar kon zich op eigen kosten laten vervangen. Dat kon door een remplaçant of door een nummervwisselaar. In het eerste geval was het een volledige vervanging; in het tweede geval werd alleen de dienst waargenomen, terwijl de ingelote persoon als dienstplichtige bleef ingeschreven. Een nummervwisselaar was dan ook veel goedkoper dan een remplaçant. Als een nummervwisselaar zijn dienst voor iemand had opgeknapt, kon hij zich immers onmiddellijk weer beschikbaar stellen om voor een ander hetzelfde te doen, terwijl een remplaçant vervanger bleef van de ingelote dienstplichtige en zich dus niet opnieuw kon verhuren. Toen in 1901 de algemene dienstplicht werd ingevoerd, kwam er een einde aan het remplaçantienstelsel en het systeem van nummervwisseling.

Aanvankelijk was men vijf jaar dienstplichtig. Het eerste jaar behoorde men tot een reservebataljon en werd men niet opgeroepen. Het tweede jaar was men twaalf maanden in werkelijke dienst. In het derde en vierde jaar werd men een maand opgeroepen voor herhaling en wel van 1 september tot 1 oktober. Het vijfde jaar

werd men niet voor herhaling opgeroepen.

MODEL Litt. II.
Art. 200 der Wet.

(Gratis.)

Loting van den
Jare 1826.

NATIONALE MILITIE.

Provincie Noord-Brabant.

Certificaat.

Signalement.

Ei
Lengte 1.62
Aangzicht rond
Voorhoofd breed
Oogen blaauw
Neus gewoon
Mond even
Kin rond
Taan Plum

Wenkbrauwen w
Merkbare teekenen

Polvancy

Handteekening

F. van Lith

Geregistreerd N.º 2121

[Handwritten signature]

DE GOUVERNEUR DER PROVINCIE NOORD-BRABAND,
verklaart: dat *Franciscus van Lith*
geboren te *Serendonk* den 11. Mei 1799
van Beroep *Sakker* Zoon van *Hendricus*
en van *W. de Vries*
Clement van Beroep
wonende te *Lindhorst*, hiaren de Gemeen-
te *Herlewin* voor de Nationale Militie is
ingeschreven; dat aan hem vervolgens bij de Loting is ten deele
gevallen het Nummer 7, - hij vervolgens door den Militie-
raad, zitting gehouden hebbende te *S. Bosch*
uit hoofde van *eenige* Looft te zijn
aanvaard is toegelaten.

Geraakt te 's Hertogenbosch, den 3. December 1825

De Gouverneur voornoemd,

W. de Vries
[Handwritten signature]

Vrijstelling van dienst was mogelijk ingeval van: enige zoon, broederdienst, te kleine lengte, ziekte of gebrek, kostwinner van een gezin, uitloting en de aanwijzing van een plaatsvervanger of nummervwisselaar. De miliciens met groot verlof moesten steeds het attest bij zich dragen, dat zij hun verlofpas bij de gemeente hadden ingeleverd. In 1848 werd de vijf jaar dienstplicht, waarvan het eerste jaar ongeoeffend, gewijzigd in vier jaar.

Gedurende het grootste deel van de militietijd kon men geen vergunning krijgen om te trouwen. Dit werd pas toegestaan na afloop van de herfstoefeningen van het laatste dienstjaar. Dit verklaart het grote aantal in de vorige eeuw voorkomende geboorten uit ongehuwde moeders. De natuurwetten waren vaak sterker dan die van de wetgevende macht. Was het kind een zoon, dan kreeg het vaak de voornaam van de werkelijke (nog ongehuwde dienstplichtige) vader of diens vader. Zodra de vader aan de verplichtingen van de nationale militie had voldaan, werd het huwelijk voltrokken, waarbij het kind werd gewettigd.

In de 19e eeuw werd hij, die nog geen 40 jaar was, niet tot het aangaan van een huwelijk toegelaten dan na te hebben bewezen zijn plichten ten aanzien van de nationale militie te hebben vervuld of tot geen dienst bij de militie gehouden te zijn of geweest te zijn. In de huwelijksakten zijn hieromtrent dan ook steeds verklaringen opgenomen en bij de daarbij behorende huwelijksbijlagen bevinden zich de betreffende bewijsstukken.

Nummervwisselaar of remplaçant door Evert Joosten

Uit mijn jeugd herinner ik me nog het volgende verhaal uit de familieoverlevering:

Toen opa Joosten (1847-1928), die ik zelf niet gekend heb, naar de loting voor de Nationale Militie moest, kreeg hij van zijn vader de boodschap mee, dat als hij zou inloten, hij een loteling die uitgeloot was, f 350,- mocht bieden voor nummervwisseling. Opa werd ingeloot en dus bood hij een vrijgelotene die wel in dienst wilde de f 350,-. Het bod werd echter resoluut afgewezen, want deze jongeman had van zijn vader de opdracht dat hij het voor minder dan f 300,- niet mocht doen. En wij onze wijze hoofden maar schudden om zoveel domheid!

De juistheid van dit verhaal is nooit meer te controleren. Wat wel te controleren is of opa toch nog in dienst geweest is of niet.

Een duidelijk antwoord geeft de militieverklaring die als bijlage bij zijn huwelijksakte zit:

... in het inschrijvingsregister van de gemeente Haarlem van het jaar 1866 voor de ligting van het jaar 1867 is ingeschreven; dat hem bij de loting is ten deel gevallen N°. 123, en dat hij eenen plaatsvervanger heeft gesteld, die op de 9e Mei 1867 is ingelijfd bij het 4 e regiment infanterie en uithoofde van diensteindiging op den 8e Mei 1872 uit de dienst is ontslagen.

Vervolgens heb ik de repertoria van alle zeven notarissen, die er in 1867 in Haarlem waren, doorgenomen en ja hoor bij de laatste vond ik het contract met de plaatsvervanger. Het contract werd aangegaan tussen: ... Nicolaas Koelman, commissionair wonende te Beverwijk, krachtens mondelinge volmacht voor en in naam van Antonius Joosten, veehouder, wonende te Haarlem als vader van en alzo handelende voor zijn minderjarige zoon Hubertus Joosten en Wilhelmus van Dam, arbeider, wonende te Haarlemmermeer.

Het ging vader Toon wel f 400,- kosten om zijn zoon Huib op de boerderij te kunnen houden of misschien wel voor zedelijk verval te behoeden, een argument dat in die tijd nogal eens gebruikt werd.

De registratie van de acte kostte f 6,90. Verder zal de notaris niet voor niets gewerkt hebben. En de commissionair, die ook wel bemiddelaar of makelaar genoemd werd, zal ook geen filantroop geweest zijn. De commissionairs of makelaars voor plaatsvervangers voor de militie werden in de volksmond minder vleiend ook wel 'zielverkopers' genoemd.

Een nummervwisselaar was een uitgelotene uit dezelfde lichting. Een plaatsvervanger, meestal remplaçant genoemd, kon bijvoorbeeld iemand zijn die al voor zijn eigen nummer gediend had. De voorwaarden en rechten waren in geval van nummervwisseling anders dan bij plaatsvervangning. In het geval van mijn opa leverde de plaatsvervangning tevens vrijstelling wegens broederdienst op voor zijn jongere broer, wat bij nummervwisseling niet het geval zou zijn geweest.

Literatuur:

Rob van Drie, Nationale Militie in de negentiende eeuw - Opkomen voor je nummer. Genealogie, Kwartaalblad van het CBG jrg. 6 (2000) 36-41.

A. Kamerling Wzn te Groningen en W. Brave jr. te Amsterdam, Onmisbaar Handboek voor allen, welke remplaçanten of nummervwisselaars in dienst der Nationale Militie willen stellen, of met de werkzaamheden dienaangaande in aanraking komen, 1840. Aanwezig in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag.

Arjan Kors, 't Is plicht dat ied're jongen - Geschiedenis van de dienstplicht in Nederland. Kwadraat, Utrecht, 1996. Aanwezig in de Stadsbibliotheek te Haarlem.

Prospectus van de Maatschappij tot Waarborging van den Dienst in de Nationale Militie te Haarlem, 1821. Een verzekeringsfonds voor jongens van 10-18 jaar, dat een uitkering garandeerde bij inloting voor de dienstplicht. Aanwezig bij de Archiefdienst voor Kennemerland.

J. Kleijn, Reglement van de Waarborg-Inrichting te Amsterdam ter voorziening in het plaatsvervagen bij de Nationale Militie, 1846. Aanwezig in het Rijksarchief te Haarlem.

Naschrift

De serieuze belangstellende hoeft niet meteen naar de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag te reizen. Ik heb van het bovenvermelde Onmisbaar Handboek voor allen ... een kopie gemaakt die wel weer te kopiëren zal zijn. De omvang is 18 afdrucken op A4-formaat. Kopiëren is dus veel goedkoper dan een bezoek aan de Koninklijke Bibliotheek.

E.H. Joosten, Zaanenlaan 45, 2023 SJ Haarlem, telefoon 023-5255135

Een bijzonder grafschrift door Anje en Henk Bousema

Terwijl we deze zomer door het Noorden van de provincie Groningen reden, zagen we reeds op grote afstand de 'Meister toren' van de Nederlands Hervormde kerk van Uithuizermeeden. Gezien onze belangstelling voor oude kerken en kerkhoven, maakten we hier een stop om de kerk, waarvan de bouw terug te voeren is tot de 13e eeuw, van naderbij te bekijken. Rondom de kerk lagen nog enkele grafzerken en één daarvan trok wel heel in het bijzonder onze aandacht. Het was een grote zerk waarop een door twee paarden getrokken boerenwagen met opstaand hekwerk en vier wielen was gebeiteld en waarop een ontroerend gedicht te lezen viel dat we vol aandacht bestudeerden. Op dat ogenblik kwam de beheerder van de kerk eraan en hij vroeg of we de kerk misschien ook van binnen wilden bekijken. Vanzelfsprekend, graag! Na een kleine rondleiding in de kerk vertelde hij ons dat hijzelf enkele jaren geleden de grafzerk buiten had schoongemaakt en opnieuw geverfd. Het was een zeer tijdrovend werkje, want vanwege de zeedampen mocht hij slechts tussen tien uur 's morgens en vier uur 's middags verven, omdat anders het verfwerk dof zou slaan. Gedurende twee weken had hij elke dag een paar uur op zijn buik gelegen om de steen weer leesbaar te maken. Hulde aan deze man.

1805. Den 19 november, is de eerbare Jacob Alders, zoon van Aldert Jebbes en Fenje Jacobs, woonachtig op de Meeden, in het 36e jaar zynes ouderdoms overleeden.

(wapen: Een door twee stappende paarden getrokken boerenwagen met opstaand hekwerk en vier wielen.)
Naast Jacob liggen zijn ouders begraven.

Gedenkt al wien dit schrift kooft leezen
 an my, die deze zerk bedekt
 hoe broos kortstondig is ons leeven
 na Gods vrymagtig wys bestek
 'k was midden in myn levens uijren
 gezond en sterk en in den drom
 wensch dat myn leeftydt voort zou duiren
 tot aan den grysen ouderdom
 maar ach 't gebeurde in die dagen
 dat ik door Gods voorzienigheid
 moest ryden met de paarden wagen
 daar wierd myn einde voorbereid
 de molen, daar men gerst laat malen
 daar hield ik paarden wagen stil
 om gort aldaar vandaan te halen
 doch anders was des Heeren wil
 de paarden, die het malen zagen
 die wierden vreselijk ontstelt
 die sprongen met my van de wagen
 met een verschrikkelijk geweld
 ik had het leidzeel in myn handen
 dus was myn val zeer wonderlyk groot
 myn kny verbristelt met zyn banden
 dit was het middel van myn dood
 hier na leefd' hy ruim twintig weken
 met pyn en smarten overlaan
 tot dat zyn lichaamskracht bezweken
 de weg van alle vleesch moest gaan.

Het beroemde grafschrift op de zerk van Jacob Alders luidt als volgt:

Deze grafzerk staat ook vermeld op pagina 686 onder nummer 13807 in het boek Groninger Gedenkwaardigheden door A. Pathuis, Van Gorcum, Assen 1977.

Allemaal digit@l Antonia Veldhuis

In deze rubriek komen interessante homepages en nieuwe digitale bestanden aan bod. Tips kunt u mailen aan antonia.veldhuis@hetnet.nl.

In mijn vorige **Allemaal digit@l** schreef ik over de link Varkevisser. Toen ik iemand vroeg of hij hem al had geprobeerd, zei hij dat hij hem allang kende. Ik vroeg hem toen, en hierbij u dus ook, heb je een leuke homepage: geef dit door!

Stel, u bent lid van De Provinciale Bibliotheek in Leeuwarden en u wilt een boek over een bepaald onderwerp, maar hebt even geen zin of tijd om er heen te gaan en te zien of ze daar iets over hebben. U typt dan bovenin www.tresoar.nl waardoor u op de gemeenschappelijke pagina komt van Tresoar (het voormalige Ryksargyf). Op de pagina die daarna verschijnt, tikt u het woord welkom aan (kan ook het Friese, maar dit is wel zo gemakkelijk). Op de pagina die dan wordt opgeroepen staat links als keuzemogelijkheid Collectie/Catalogus. Daar aanklikken geeft een bladzijde met de diverse mogelijkheden. Voor het bovengenoemde geval moet u algemene catalogus hebben, met diverse zoekmogelijkheden. Het gevonden boek kunt u meteen bestellen. Via een kaart of formulier is het ook mogelijk circa 20.000 prentbriefkaarten te bekijken. Na aanklikken van de kleine foto verschijnt meer informatie en een vergroting.

Afbeeldingen zijn ook te vinden via de zoekmachine van Google. Bovenin intikken www.google.nl, boven het zoekscherm staat Afbeeldingen (te vinden naast het woord Internet, waar u meestal zoekt).

Als u daarop klikt wordt het woord blauw en kunt u intikken waarvan u een plaatje wilt zien. Tikt u bijvoorbeeld Martinatoren Groningen in, dan geeft dat zo'n 30 verwijzingen naar homepages met een plaatje van de gevraagde toren. Aanklikken van het plaatje geeft een vergroting, met daaronder de bijbehorende homepage.

Via het rechts van Afbeeldingen genoemde Gids/Maatschappij/Genealogie komt u op onder andere: adel, familieberichten, heraldiek, hulpmiddelen (beginners, bibliotheken, doorzoeken database) en indexen. Daar

ook weer doorverwijzingen naar diverse pagina's, die ook weer doorlinken. Kortom, een pagina waarmee u weer uren zoet bent.

Nog een aardige optie bij Google is zijn geheugen. U zoekt op bijvoorbeeld 'Keun' (ik noem maar een naam) en 'genealogie'. Dat geeft een tiental verwijzingen naar pagina's waarop beide woorden voorkomen. Bij een paar krijgt u, bij de poging die homepages te openen, de mededeling: deze pagina kan niet worden geopend. Als u nu terugkeert via vorige (op balk linksboven) krijgt u weer het overzicht. Onder de pagina die u probeerde te openen staat het pad (www.xxx.yyy), ernaast staat in cache en gelijkwaardige pagina's. U klikt nu op in cache en krijgt alsnog de pagina, die Google keurig in zijn geheugen had opgeslagen toen hij hem indexeerde, te zien.

Zoekt u informatie over de admiraliteit, kijk dan eens op

<http://home.wanadoo.nl/mpaginae/Admiraliteit1599/adm99txt.htm>. Deze homepage geeft informatie over de admiraliteit in Friesland, waarin veel Groningers voorkomen. Alfabetisch een verklaring van termen en rangen, een lijst van personeel en het resolutieboek van 1599 getranscribeerd. Dat is ook gebeurd met dat van het jaar 1601. Te bereiken door het aanklikken van de op de pagina genoemde link. Wilt u meer weten over de Admiraliteit in het algemeen, kijk dan op www.koninklijke-marine.nl/woordenlijst.htm.

Wilt u een stamboomprogramma aanschaffen en weet u nog niet welk? Kijk dan eens op

<http://users.skynet.be/sky60754/genealbe/gensoftvgl.htm>, waar een vergelijking wordt gegeven van de Nederlandse programma's die op de markt zijn. Of naar www.ufsia.ac.be/genealogy/pages/gen_prog.htm, waar de links naar de startpagina's van de meest gebruikte genealogieprogramma's staan. Bij enige zijn gratis probeerversies te downloaden.

Ik besluit met mijn favoriet van dit moment (die ik dus ook heb vastgezet bij favorieten) www.archieven.nl.

Deze homepage geeft de mogelijkheid om in de daarbij aangesloten archieven te zoeken of een naam in een bepaalde inventaris voorkomt. Aangesloten zijn ook Tresoor (Ryksargyf) en de Groninger Archieven. Uiteraard zijn nog niet alle inventarissen ingevoerd, maar toch geeft het soms een onverwachte vondst. Zoeken op Lijphart leverde elf treffers, waaronder vijf onbekende: een akte uit 1579, een gevecht in 1705 in Franeker, een testament en twee verkopen. Allemaal in verschillende archieven. Er komen regelmatig nieuwe inventarissen bij, dus af en toe op dezelfde naam zoeken is aan te raden.

Tot slot nog een handige tip (opgedaan bij een lezing) voor het 'noteren' van aktes die u hebt gevonden bij Genlias of Varkevisser en die u op het archief moet controleren. U blokt de akte, kiest kopiëren (bovenin balk), opent uw tekstverwerker en plakt daarin de tekst. Scheelt u schrijfwerk.

Nogmaals: weet u leuke, interessante bronnen of heeft u ze digitaal bewerkt, mail het me en laat anderen er ook van profiteren.

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje Bousema-Valkema

De keuze voor onderstaande aktes is vooral gemaakt om familierelaties tussen Amersfoorters en inwoners van andere steden en dorpen aan te tonen.

Een grote grafzerk in Leeuwarden.

Notaris A. van Brinckensteyn, AT 015a005, folio 6v

Op 28 juni 1687 compareert voor notaris A. van Brinckensteyn te Amersfoort, joffer Anna van der Meulen, weduwe en boedelhoudster van Ghijsbert Harderwijck, out-burgemeester deser stad. Zij machtigt haar zoon Gerard Harderwijck, schepen en raad deser stad om uit haar naam te vercoopen zodanige grafstede met een seer groot serck, waarop gehouwen staat: 'Hier lijt begraven Bely Lievens, weduwe van Henrick Harderwijck', omtrent daer het cleyne clockje in de kerck staat, gelegen in de [...] kerck (vermoedelijk Grote kerk) tot Leeuwarden, cooppenningen te ontvangen en quitantie te passeren en voorts alles te doen wat zijzelf, present zijnde, zoude comen ofte mogen doen.

Gedaan en gepasseert te Amersfoort, ten huuse van de comparante in presentie van Arent Wichelinckhuysen en Harmen Sonsbeeck, getuigen hiertoe versocht.

Verklaring van goed gedrag.

Notaris A. van Brinckensteyn, AT015a005, folio 7

Op 9 juli 1687 compareren voor notaris A. van Brinckensteyn te Amersfoort, Johannes van Bommel, Raad van Amersfoort en ouderling der Gereformeerde kerk, out circa 48 jaar (het jaartal is moeilijk te lezen, is in ieder geval ergens in de 40 jaar), Pieter Vastrick, out 83 jaar, Jan Gerrits van Borculo, out 70 jaar, ouderling, Remer van der Maath, silversmith, out 69 jaar, Aert Laurens van Borchambacht, out 62 jaar, Gosen Taets, winkelier, out omtrent 46 jaar, allen mede-borgers deser stad. Zij verklaren naar waarheid in plaats van onder ede, ten verzoeke van Arent Bake, coperslager, laatst gewoond hebbende te Crommenie, zoon van Joost Bake, in sijn leven mede-coperslager en borger deser stad, dat Arent Bake is van eerlijcke ouders en geslacht en dat hij zich altijd oock eerlijck als een eerlijcke jongeman alhier heeft gedragen sonder dat hij oyt vechter of smijter is geweest. Als dat alleen wel twee broeders questie heeft gehad, waarvan de ene gequetst (gekwetst) wiert, daaraan gestorven is, dat soo veel haar bekend is hij sich naderhand oock

rustelijck en vredelijck heeft gedragen. Geven voor redenen van wetenschap dat zij meest wel gekend hebben de voorouders van de voorn. Bake en altijd hierinne de stad gewoont hebben en daar gewonnen en geboren zijn, behalve de heren Vastrick ende Borculoo, doch heeft de heer Vastrick over de 60 jaren en de heer Borculoo 50 jaren in dese stad gewoont en ten merendeel in de buerte van de voorn. Bake's ouders zijn wonende en aldaer hebben verkeert en alsoo men schuldig is de waarheit getuigenis te geven, soo hebben wij dese niet willen weigeren met prestatie om dese des nooths sijnde nader te stercken, concentrerende hiervan acte. Aldus gedaan en gepassert te Amersfoort, ondertekent door bovengenoemde comparanten.

Uithangbord met de drie tassen in Amsterdam

Notaris A. van Brinckesteijn, AT 015a005, folio 25V

Op 8 september 1687 Oude Stijl, compareert voor notaris A. van Brinckensteijn Gerardus Nieuwenburgh, borger te Amersfoort als voogd over zijn zuster Anna Margareta Nieuwenburgh, die enige dochter is van Marritgen Otten saliger, in leven huysvrouw van Beernt Nieuwenburgh. Hij machtigt Jacob Vos, procureur van de Ed. Hove van Holland om brieven van decreet te lichten van de gemelde Hove, voor 't huys ende erve staende aen de Noortsijde in de Halsteech binnen de stad Amsterdam, alwaer nu de drie tassen uythangt, 't welck de voornoemde onmondige 9/16 part toebehoort en door de comparant, benevens Abraham en Isack Croes als verdere eygenaers op de 15e May dezses jaars 1687 vercoft an Juffr. Anna Vooghd, weduwe van Jan Cruywagen om bij willigh decreet van de welgemelte Hove geleverd te worden als blijkt bij de coopcedulle dienaengaende op dato voorschreven voor notaris Theodorus Rohart en getuigen binnen Amsterdam gepasseert en dieselve brieven in behoerlijcke forme te versoecken en voorts dienaangaende alles te doen wat hij comparant, selfs present sijnde zoude doen. In tegenwoordigheit van de getuigen Winand Pannecoek en Godert van Brinckesteijn.

De Opper-chirurgijn vertrekt weer naar Indien

Notaris A. van Brinckesteijn AT 015a005, folio 26-27

Op 16 September 1687 Oude Stijl compareert voor notaris A. van Brinckensteijn Mr. Ghijsbertus Paulini van Domselaer nu onlangs voor Opper-chirurgijn uyt Indien int Vaderlant gereverteert en sullende voor Opper-chirurgijn met de eerste schepen weder derwaerts vertrecken en verklaerde hij te constitueren en machtig te maken in cracht deses, Herbertus Paulini van Domselaer zijn broeder, wonende alhier, om mede uyt zijn naam met de verdere erfgenamen van Jkvr. Wendelina van Langevelt, sijn out-moeye saliger, overleden tot Mechelen, te procederen tot schifting en scheidinge en deylinge van de voorschreven nalatenschap. De vaste goederen 't sij met de samentlijke erfgenamen of andersins, sijn comparantes portie soo de geconstitueerde te rade worden sal, publicq ofte oock wel uyt de hand vercoopen, de cooppenningen te ontvangen en aen de coopers behoerlijck transport na costuyme locaal te doen. En voorts om oock gedurende zijn absentie te ontvangen alle sodanige erfenissen als hem alrede enigszins door 't overlijden van vrinden aenbestorven sijn en aenbestorven mogen worden, daerover met de verdere erfgenamen te procederen, schiftinge, deylinge naer vereysch van saecke behoren sal, de goederen te vercoopen, rekening te eysen en te administreren en alles te doen wat hijself present zijnde zoude doen. In tegenwoordigheit van de getuigen Cornelis Jacobs, schoerepareerder en Godert van Brinckesteijn, clercq.

Echtscheiding in 1687

Notaris A. van Brinckensteijn AT 015a005 folio 27v

Op 30 september 1687 compareren voor notaris A. van Brinckensteijn, Jan Tesper van Munster en Aeltgen Meyns, echtelieden wonende te Amersfoort. Zij verklaren dat er tussen hen verscheydene verschillen zijn ontstaan, sulcx dat sij genegen waren van de andere te scheidten. Om te voorkomen dat na hun overlijden questie mocht comen te ontstaan verklaren zij dat bij de aanbreng haerer goederen volgens huwelijckse voorwaarden, voornoemde Aeltgen Meyns goederen staende huwelijck sijn vercoft en daarvan geprocedeert achthonderdvijftig guldens, so bekende Aeltgen Meyns dat haer man haer had voldaan de minderinge vandien als volgt. Eerstelijck dat sij voor haer erfgenamen behouden sal seeckere huysinge in de Breedesteech alhier bij haer staend huwelijck gecoft ende gerekent op tweehonderd guldens, waarenboven hij oock heeft overgeleverd aan catoen, gesponne garen, bombasijde en gelt, 't samen bedragende twaalfhonderd guldens, 't welck sij bekent in mindering ontvangen te hebben, waarboven Jan van Munster nog aen haer codeert en overgeeft vierhonderdvijftig guldens als Gerrit van Kempen aan hem, voor geleverd bombasijde stucken, schuldig is, waarmede Aeltgen M. tevreden is en bekent dat sij hiermede van haer ingebrachte huwelicxgoet volkomen voldaan is. Jan van Munster belooft haer oock te bevrijden van schade en verlies dat staende 't huwelijck mocht sijn gevallen en belooft de cessie van vierhonderdvijftig gulden te

vrijen en waren dat het deugdelijcke schuld is, sulcx dat ook van Kempen die sonder enige verdere last aan sijn huysvrouw mag betalen.

Verder zal Aeltgen Meyns aan Gerrit Nieuwenburgh moeten betalen drie balen catoen als hem toecompt en dan noch 't geen de heer Wolers voor tien bossen garen compt, daarvan sij oock haer man belooft te vrijen, waermede dan partijen dese aengaende sullen sijn gescheiden en alle schuld en lasten die na dato deses worden gemaekt zullen door deselve maeckt, betaeld worden. Jan van Munster beloofd oock nog te betalen hetgeen hij aan de Kerckeluyden schuldig is.

Kennelijk is de verdeling toch niet naar tevredenheid van beiden verlopen, want op 9 december 1687 compareren zij opnieuw voor de notaris [A. van Brinckensteyn, AT 015a005, folio 38v-39] en verklaren zij omdat zij niet langer bij elkaar kunnen wonen en te dien einde twee accoorden sijn opgericht, de eene op 4 september 1682 voor notaris Willem Visscher en de andere op 30 september 1687 [zie hierboven] en dat sedert het laatste accoord bij Aeltgen Meyns aan desen Edele Gerechte de derde deses sijnde gepresenteerd, te kennen gevende dat sij hij het laatste accoord zou zijn bedrogen, doordien haar inboedel en huysraed en eenige andere ingebrachte goederen haer niet souden sijn voldaan. Sustinerende Jan van Munster dat volgens de huwelijcke voorwaarden de inboedel en huysraed was gemeen en dat de verdere pretensies waren voldaan. Zo zijn partijen, om verdere questies te voorkomen, overeengekomen dat Jan van Munster aen sijn huysvrouw ter voldoening van haer pretenties sal betalen een som van tweehonderdvijftig guldens. Verder belooft Aeltgen dat sij de koffer van haar man en verdere goederen sal laten volgen.

Amsterdamse gemachtigde

Notaris A. van Brinckensteyn, AT 015a005, folio1.

Op 7 januari 1687 compareert voor notaris A. van Brinckensteyn, Petrus Walschaert, bedienaar des Goddelijken Woord in de Remonstrants gemeente te Amersfoort. Hij machtigt Pieter Bol, makelaar te Amsterdam om te verkopen drie erven op Oostenburgh te Amsterdam, als no. 7 en 8 int parck B aan de Oostzijde van de Nieuwevaart, nevens de Stadshoutwallen en no. 70 in de Oostenburghstraat aldaar zijnde de erven tot eene thuyng gemaekt, daar naast aan grenst Simon Cornelis Vastrick op de Nieuwe Vaart.

Op 26 oktober 1687 compareert Petrus Walschaert opnieuw voor bovengenoemde notaris [AT015a005, folio 30], voor hemzelf en als mede-erfgenaar van Pieter Walschaert, sijn vader, overleden te Amsterdam en opnieuw machtigt hij sijn neef Pieter Boll, makelaar te Amsterdam, mede-erfgenaar van sijn vader, om met David Walschaert, zoon van wijlen sijn broer Andreus Walschaert en Jan Reynderts weduwnaar van Maria Walschaert (sijn zuster) en Pieter Boll zelf, zoon van Maria Walschaert, te procederen tot scheiding en deling van tweehonderd penningen en ende andere lasten die tussen de erfgenamen nog gemeen sijn, verder om al de goederen die hij Petrus Walschaert in de provincie Holland liggende heeft, te verhuren, obligatie te verkopen, van alle debiteuren achterstal te innen en wat hij verder, zelf present sijnde soude doen.

Getuigen van competente ouderdom

Notaris A. van Brinckesteijn, AT 015a005 folio 3.

Op 11-12-1685 compareren voor notaris A. van Brinckesteijn de Heeren Jordanus van Lommetsum, brouwer en Aert Buys, verwer, beide borgers van Amersfoort, beide van competenten ouderdom, zij getuigen ten verzoeke van de heer Laurens Wolers, coopman te Amsterdam, dat zij wel gekend hebben Mechteldis Corenbreeck die in 1684 gewoond heeft op de cingel, genaampt het Sant. Zij heeft daar in huur gehad een huysinge, hoff en hoffstede, zonder dat zij bij iemand inwoonde. De comparanten hebben menigmaal bij haar verkeert.

Aert Buys tekent als Arent Jacobszn Buys,

Meerderjarig geworden - eigen zaken beheren

Idem folio 5:

Op 6 januari 1686 compareert voor notaris A. van Brinckesteijn, Grietge Henricx Hoppesteyn, tegenwoordig wonende in Hoorn die verklaarde dat zij nu tot de ouderdom van 26 jaren was gekomen en dientengevolge meerderjarig is. Johannes Narodt, zoon van Pieter Narodt saliger, in sijn leven Raad deser stad, heeft haar daarom op 21-8-1685 een behoorlijke afrekening gegeven van de ontvangst en uitgaven die wijlen de heer Narodt en daarna Johannes Narodt gedaan hebben van de goederen die haar toekomen door het overlijden van Henrick Hopstenius en Hester Fredericx Narodt, haere ouders saliger, mitsgaders van Frederick Narodt haar grootvader saliger aangekomen sijn. Zij bekent dat de administratie en 't slot van de rekeningen ten volle voldaan en betaald sijn, daarom bedankt zij Johannes Narodt voor hemzelf en voor sijn vader saliger voor de getrouwe administratie en bekent bij desen ontvangen te hebben alle de papieren en quitanties in de reeckeninge gemelt, mitsgaders de brieven van het huis in de Nieuwstraat, zodat zij hem bij desen voor alles quiteert, maar dat haar alleen nog toekomt 1/8 part van de huysinge aan het Cleyne kerkhoff. De getuigen sijn haar neven Berent Jans en Jan Jans Loeff. Zij tekent als Griete Hendericks.

[Let op haar familienaam en die van haar vader die in verlatiniseerde vorm werd geschreven]

Idem folio 6:

Op 7-1-1686 compareert zij opnieuw voor de notaris en machtigt haar nicht Grietje Jans Loeff, huysvrouw van Henrick Meyns om in haar naam haar huysinge aan de Nieuwstraat te verhuren, de huurpenningen te ontvangen, reparaties te laten doen en dese te betalen, de huurders desnoods tot betaling van de huur te constringeren (dwingen) quitantie te passeren en ook de huurpenningen te ontvangen van het 1/8 part van de huysinge aan het Cleyne Kerkhoff.

Debiteuren en grafstede te Amsterdam

Idem folio 8:

Op 14-1-1686 compareren voor notaris A. van Brinckesteijn Jean Bourgeois en Maria Beens, wonende te Amersfoort. Zij machtigen Jan Pluymer wonende te Amsterdam om hun debiteuren in Amsterdam tot betaling te constringeren en verder om voor hen te verkopen zekere grafstede gelegen aan de Zuydzijde in de Oude Kerck te Amsterdam no. 430, staande op naam van de comparante.

Van de Cals door Peter Schippers

Onze afdeling omvat leden uit een groot aantal plaatsen, 31 plaatsen om precies te zijn. Het leek mij nuttig eens na te gaan welke geslachtsnamen uit het bestand van de Contactdienst voorkomen in deze gemeenten. En dat waren er heel wat! Het resultaat van dit onderzoekje treft u aan op de website van onze afdeling: <http://amersfoorteo.ngv.nl>.

Mocht u een bekende naam in een bepaalde plaats aantreffen, aarzel niet mij te schrijven, te e-mailen, dan wel op de afdelingsavond aan te klampen.

Boekennieuws

J.A. Brongers e.a. (red.)

Flehite, Historisch Jaarboek voor Amersfoort en omstreken 2003, 160 blz., Amersfoort 2003, ISBN 90-6109-559-X.

Het jaarboek van Flehite is dit jaar al vroeg verschenen in verband met het jubileum van de vereniging. Zoals altijd biedt het een lezenswaardige mix van bijdragen over de geschiedenis van Amersfoort en omgeving. Het artikel 'De herontdekking van malenhoeve Ten Bosch, deel 1' van Gerard Raven is van belang door de wijze van onderzoek en het bronnengebruik. Voor genealogen een leerzame aanpak, maar het artikel zelf is ook de moeite waard. Ludo Jongen en Fred van Kan schrijven over een laatmiddeleeuwse relikwie in Amersfoort. J. A. Brongers vertelt over tuinen en landgoederen rondom Amersfoort aan de hand van een tweehonderd jaar oud boek. De Bergservituten in Amersfoort worden belicht door D.C. Hoevers. Zoals elke jaar bevat het jaarboek ook een kroniek van de monumentenzorg, van de opgravingen in Amersfoort en een overzicht van de literatuur die in 2002 is verschenen. R.M. Kemperink schenkt veel aandacht aan het boek van Charlotte C.J. Broer over de Sint-Paulusabdij (besproken in ons afdelingsperiodiek van januari 2001). Heel bijzonder is tenslotte de 'recensie' die mevrouw M. Mijnsen-Dutilh schrijft naar aanleiding van een artikel elders van J.A. Brongers over de vroegste stedelijke ontwikkeling van Amersfoort. Mevrouw Mijnsen is er eens echt voor gaan zitten en geeft haar visie op de waterstaatkundige aspecten van de oudste geschiedenis van Amersfoort. Ze illustreert haar recensie/artikel met enkele kaarten. Het is een indrukwekkend en boeiend verhaal geworden.

Arie van den Heuvel, Gerard Raven, Nellie van Vulpen (red.)

Een wereld van verschil, Hooglanderveen ontmoet Vathorst, 134 blz., Hoogland 2003, ISBN 90-807040-2-4. Uitgave van de Historische Kring Hoogland. Prijs € 7,50.

Vlakbij de oude stad Amersfoort, in het buitengebied van Hooglanderveen, verrijst de nieuwe stad Vathorst, die straks 30.000 inwoners zal tellen. Deze nieuwe stad staat niet op zichzelf, maar vormt een wijk van de gemeente Amersfoort. Het bestaande landschap zal bijna helemaal verdwijnen. Deze gigantische transformatie is door de Historische Kring Hoogland aangegrepen om een bijzonder mooi verzorgd boekje over de geschiedenis van Hooglanderveen uit te geven. Het werk is ook heel interessant voor mensen met voorouders in Hooglanderveen en omgeving. In een bijlage worden alle boerderijen en huizen van het gebied met hun bewoningsgeschiedenis beschreven. Het boekje vermeldt veel gegevens en is goed geschreven; het bevat veel foto's, deels in kleur, en talrijke gekleurde kaarten.

C. van Silfhout-van Ravenswaay e.a.

Leggers van de Morgentalen der Geldersche en Stichtse Veenen, deel 1 1618-1722, Veenendaal 2003, Uitgave van de Historische Vereniging Oud-Veenendaal. Prijs € 15,-. Het boek is te bestellen bij de administrateur van de Historische Vereniging Oud-Veenendaal, Middellaan 77, 3904 LE Veenendaal, 0318-

513650.

De werkgroep Genealogie van de Historische Vereniging Oud-Veenendaal heeft opnieuw een belangrijke bron uit het archief van het Veenraadschap getranscribeerd. Het betreft de inventaris van de eigenaren en pachters van de veengronden rondom Veenendaal in de jaren 1618, 1638, 1681 en 1722. Veranderingen tijdens de tussenliggende jaren zijn dikwijls ook genoteerd, inclusief datum. De jaren 1618 en 1638 bevonden zich in één legger. Het boek heeft geen kaarten en er wordt geen poging gedaan om de geografische positie van de talrijke goederen te achterhalen. De publicatie geeft de inhoud van drie afzonderlijke leggers na elkaar. Deze aanpak heeft als nadeel dat men veel moet bladeren als men de situatie van 1638 wil vergelijken met die van 1681 of 1722. De continuïteit in het grondbezit - soms over vele generaties - kan een belangrijk gegeven zijn voor de genealoog (voor wie deze publicatie is bedoeld). In soortgelijke publicaties elders is vrijwel altijd het goed als uitgangspunt genomen, waarbij vervolgens een lijst van eigenaren en/of gebruikers door de jaren heen wordt gegeven. Dat vergemakkelijkt een genealogische speurtocht. Gelukkig heeft deze publicatie wel een uitstekend register waarin zowel patroniemen als familienamen worden vermeld als die tegelijk voorkomen. Al met al is dit een bijzonder waardevol boek geworden voor genealogen met belangstelling voor Veenendaal en omgeving.

Jan Verduin

Middeleeuws Leusden in bisschoppelijke rekeningen, 102 blz., Leusden 2003, ISBN 90-802573-2-X.

Uitgave van de Historische Kring Leusden. Het boek is ook verkrijgbaar tijdens de afdelingsbijeenkomsten van de NGV afd. Amersfoort en Omstreken.

Prijs € 15,-.

De heer Verduin heeft zijn sporen ruimschoots verdiend met de geschiedvorsing van Leusden. De oudste geschiedenis boeit hem het meeste en zijn laatste boek is daarvan een mooi en boeiend voorbeeld. Verduin roept een beeld op van het middeleeuwse Leusden, zoals dat vooral oprijst uit bisschoppelijke rekeningen. Nu is Leusden niet zomaar een gebied in het Sticht. Immers in Stoutenburg stond één van de grote kastelen van de bisschop. Het kasteel werd regelmatig gebruikt en in 1379 woonde bisschop Arnoud van Horn er wel een half jaar lang. Wilt u weten wat men daar at of dronk? Het is toen allemaal opgeschreven. In het boek worden veel personen genoemd, maar het zal de tegenwoordige genealoog niet meevallen hen in zijn/haar kwartierstaat te plaatsen (aangenomen dat men van die middeleeuwers afstamt). Het is een interessant boek, mooi uitgegeven met duidelijke kaarten en goed gekozen afbeeldingen.

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

De catalogus van onze bibliotheek is bijgewerkt tot 11 november 2003

Geschonken door de heer J. G. J. Reussien te Amersfoort:

357 Van Tholen en Tollen, deel 1, de nakomelingen van Herman Cornelisse Tholenaer, door o.a. J.G.J. Reussien

Dit deel behandelt de geschiedenis en wetenswaardigheden van het eiland en de stad Tholen (13e/14e eeuw) en de tijd waarin men leefde. Bovendien bevat het een uitgebreide parenteel van deze familie, die zich in de loop der tijd over de Zeeuwse eilanden, West Brabant en Rotterdam heeft verspreid. Er is ook een index met betrekking tot de afgebeelde foto's.

357.1 Van Tholen en Tollen, deel 2, de nakomelingen van Cornelis Cornelisse Tholenaer en van Jan Tholenaer, door o.a. J. G. J. Reussien

Dit deel vermeldt ook diverse wetenswaardigheden en geeft een uitbreiding van de parenteel van deze familie, alsmede een namenindex.

Geschonken door de Historische Kring Leusden :

958.4 Middeleeuws Leusden in bisschoppelijke rekeningen , door Jan Verduin

Aanvullingen:

1032 Historische vereniging Leersum 'Hoetwas'
jrg. 7 (2002) nr. 1 t/m 4 en jrg. 8 (2003) nr. 1, 2, 3.

Voorts ontvingen wij een of meer edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische verenigingen of stichtingen.

Gevraagd ten behoeve van de bibliotheek:

Het jaarboek CBG deel 16 (1962)

Gens Nostra: jrg. 1 (1946) t/m jrg. 3 (1948)

Gens Nostra: jrg. 5 (1950) t/m jrg. 7 (1952)

Met dank aan de schenkers G. G. M. van der Kroon, tel. 033-4942496

Vragenrubriek antwoorden naar de redactie

vraag 1

Aeltje van Loenresloot, dochter van Anthony van Loenresloot en Jacomijne van Westreenen-Dier, (zie Gens Nostra 1982) trouwt in Groningen te Aakerk op 3 februari 1605 met Balthasar Lijphart, landschrijver van Drenthe, die in 1626 is overleden. Aeltje wordt in 1639 met haar zoons Andries en Theodorus Lijphart en haar zus Cornelia van Loenresloot genoemd in een transactie voor notaris Van Ingen in Amersfoort.

Vraag: zijn er meer aktes in Amersfoort bekend waarin Aeltje voorkomt, bijvoorbeeld na het overlijden van haar vader in 1600?

Antonia Veldhuis

vraag 2

Theodorus Johannes van Stokkum, geboren te Amersfoort rond 1865, van beroep smid, gehuwd met Berendina Hendrika Teunissen, geboren te Deventer op 6 juli 1868. Zij zijn getrouwd te Deventer op 6 november 1907.

Vraag: Wie heeft onderzoek gedaan naar de familienaam Van Stokkum en kan mij de exacte geboorte- of overlijdensdatum van bovengenoemde Van Stokkum geven?

P.H.T. Luttenberg

vraag 3

In twee verschillende notariële aktes (zie rubriek Werkgroep Notariële Aktes) komt de naam Wolers voor. Wie weet of dit dezelfde persoon is?

Zie akte bladzijde 18 en 19 dd: 30-09-1687 en akte dd: 11-12-1685. Antwoord graag naar de redactie

Internettip De Woonomgeving door mevr. P.E. Rosbach

Het project De Woonomgeving is inmiddels voor het publiek toegankelijk op <http://www.dewoonomgeving.nl>

Hier kan je kadastrale kaarten van 1832 van heel Nederland zien. Je kunt die opvragen door te klikken op de overzichtskaart of door te zoeken op gemeente, postcode, landmeter of toponiem. Die laatste mogelijkheden zijn beschikbaar als je boven zoek hangt en dan het submenu Kaart kiest. Daarnaast zijn er nog losse onderwerpen aan dit project geknoopt, die nogal verstopt zitten in de website. Als je bij 'Onderwerpen tonen' Ja kiest, krijg je de onderwerpen op de overzichtskaart te zien. Daarna kun je zo'n onderwerp kiezen door dit aan te klikken. Hier zitten bijvoorbeeld Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels bij (al dan niet met complete scans), luchtfoto's van Nederland, veldminutenkaarten uit 1840-1900, prentbriefkaarten van Veere, etc. Binnen zo'n onderwerp moet je het (i) bolletje onder de overzichtskaart selecteren om daadwerkelijk een overzicht van kaarten te krijgen van het punt waar je vervolgens op de kaart klikt.

Een waarschuwing voor mensen die Javascript uit hebben staan: de website doet het dan niet.